

**PURA, VANNOMRÅDET BUNNEFJORDEN MED ÅRUNGEN- OG
GJERSJØVASSDRAGE. UTTALELSE TIL HØRINGSdokumentENE REGIONAL
VANNFORVALTNINGSPLAN 2022-2017 MED TILTAKSPROGRAM FOR INNLANDET OG
VIKEN VANNREGION**

Arkivsak

Forslag til vedtak:

Høringsdokumentene til regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram 2022-2027 gir føringer for vannforvaltningen i vannområdet PURA, Bunnefjorden med Årunge- og Gjersjøvassdraget, beskrevet med mål og tiltak. Føringerne vil kreve et økende engasjement fra flere myndighetsinstanser: Kommunene, Statsforvalteren, Fylkeskommunen, direktorater og departementer. Den samlede saksfremstillingen har til hensikt å tydeliggjøre konsekvensene som det videre arbeidet i vannområdet vil få for kommunene. Med basis i nedenstående saksopplysninger ser **Navn på kommune** følgende utfordringer:

1. Et større fokus på rekruttering av kompetanse innen vannforvaltning og avløpsteknikk i kommunen. Kommunene skal fremstå som attraktive arbeidsplasser med gode muligheter for personlig utvikling innen vannfaget
2. Et økt behov for statlige økonomiske støtteordninger til store avløpsinvesteringer i kommunene som er direkte utløst av vannforskriften. Sikring av kommunenes økonomi slik at det kan gjennomføres både ordinært vedlikehold og utvidelse av avløpssystemene, og de ekstra tiltakene vannforskriftsarbeidet krever.
3. Et økt behov for ressurser, både bemanningsmessig og økonomisk, for å sikre en god og helhetlig håndtering av overvann i kommunene
4. Et økt behov for statlige midler til tiltaksgjennomføring innen landbruket ved gode tilskuddsordninger
5. En opprettholdelse av ressurser, både bemanningsmessig og økonomisk, for miljørådgivning til bønder gjennom direkte dialog
6. Et økt behov for statlige midler til vannkvalitetsovervåking og tiltaksgjennomføring i samtlige sektorer. Spesielt vil kostnader for overvåking av miljøgifter kreve økte statlige bidrag.
7. Innlemming av stasjoner for basisovervåking, styrt av Miljødirektoratet, i PURA
8. Et behov for tydeligere føringer på hvordan leirpåvirkede vassdrag skal klassifiseres iht. økologisk tilstand og avlastningsbehov
9. Opprettholdelse av ressurser til Statsforvalteren og Fylkeskommunen som viktige aktører i samhandling med kommunene. Disse må ha ressurser og kompetanse til å ivareta sin rolle som hhv. fagmyndighet og prosessansvarlig / regionansvarlig for gjennomføring av vannforskriften. Dette blir avgjørende for at vannområdene skal lykkes med sitt arbeide.
10. Et behov for at økt utbyggingspress i PURAs område skal forenes med arbeidet for å oppnå og opprettholde god vannkvalitet. Samferdselsutbygging må søkes å ikke gå på bekostning av vannkvaliteten.
11. Prioritering av tiltak innen samtlige sektorer slik at de er i samsvar med vannforskriftens føringer: De mest kostnadseffektive tiltakene skal prioriteres.
12. **eventuelt egne punkter fra den enkelte kommune**

Saksopplysninger:

Innhold

1. Bakgrunn..... 2
2. Vannområdets bidrag til regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram 2

3. Vannkvalitet og påvirkninger: Status i PURA	3
3.1. Økologisk tilstand	3
3.2. Påvirkningsdrivere og påvirkningstyper med grad av påvirkning	4
4. Hvem skal sørge for gjennomføring av tiltakene?	6
5. Høring av regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram og videre prosess	6
6. Konsekvenser av regional vannforvaltningsplan for kommunene	7
6.1. Økonomiske konsekvenser	7
6.1.1. Oppsummering av sektorvise kostnader	7
6.1.2. Økonomiske konsekvenser for... (navn på kommune)	8
6.2. Bemanningmessige konsekvenser	8
6.2.1. Bemanningmessige konsekvenser for... (navn på kommune)	8
6.2.2. Landbruksforvaltningen - Follo landbrukskontor	9
7. Planretningslinjer	9
8. Svar på konkrete spørsmål i høringsbrevet	9

1. Bakgrunn

Høringsutkastene til "Regional vannforvaltningsplan 2022-2027 – Vårt verdifulle vann - Innlandet og Viken vannregion" (heretter kalt forvaltningsplan) og "Regionalt tiltaksprogram 2022-2027 Innlandet og Viken vannregion" (heretter kalt tiltaksprogram) er lagt ut på høring i perioden 01.02. – 31.05.2021. Se høringsdokumentene på [Vannportalen](#).

Den regionale vannforvaltningsplanen fastsetter miljømål for alt vann iht. [vannforskriften](#). Forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet viser hvordan miljøtilstanden er i dag, og hvilke tiltak som trengs for å forebygge, forbedre eller gjenopprette denne tilstanden der det er nødvendig. Dokumentene skal gi sektorene, deriblant kommunene, det grunnlaget de trenger for å igangsette vannmiljøtiltak.

Hensikten med denne samlede saksfremstillingen er å tydeliggjøre de regionale dokumentenes konsekvenser for PURAs eierkommuner og gi kommunene anledning til å mene noe om disse konsekvensene. Saksfremstillingen skal initiere til omforente politiske vedtak i hver enkelt av eierkommunene til PURA. Vedtakene vil utgjøre kommunenes høringsuttalelse til de regionale dokumentene, sammen med eventuelle suppleringer fra kommunene. Høringsuttalelsene sendes til vannregionmyndigheten, som i vår vannregion er Viken fylkeskommune.

Forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet vil legge viktige føringer for PURA-kommunenes fremtidige samhandling innen vannforvaltning. Saksfremstillingen består til dels av tekst som er felles for samtlige av eierkommunene (utarbeidet av PURA), til dels av tekst som er særegen for hver enkelt kommune (utarbeidet av kommunen selv).

De gunstige fordelene ved en samlet saksfremstilling kan oppsummeres slik:

- en felles politisk forankring av målene og tiltakene i PURAs vannområde
- en synliggjøring av det økte behovet for ressurser i form av økonomiske virkemidler og bemanning i kommunene, hos Statsforvalteren og Fylkeskommunen
- en synliggjøring av behovet for statlige virkemidler for gjennomføring av vannkvalitetsovervåking og tiltak.

2. Vannområdets bidrag til regional vannforvaltningsplan og tiltaksprogram

PURA har tidligere medvirket ved to rullinger av regionale vannforvaltningsplaner med tiltaksprogram. Begge gangene har vannområdet utarbeidet lokale tiltaksanalyser som har utgjort et bidrag til de regionale dokumentene, sammen med lokale tiltaksanalyser fra de øvrige vannområdene i tidligere vannregion 1 Glomma, nå Innlandet og Viken vannregion.

Vannområdets bidrag til regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram for planperiode 2022-2027 har blant annet bestått i å oppdatere informasjon som ligger i [Vann-nett](#) innenfor eierkommunenes ansvarsområde. Dette arbeidet har PURA gjort på vegne av kommunene, sammen med kommunene, landbruksforvaltningen og Statsforvalteren. Arbeidet har i hovedsak bestått i:

- endring av status for en del tiltak der tiltak ikke er gjennomført innen 2021 – ny frist er 2027. Dette har vært viktig for å "få med oss" tiltak over i neste planperiode.
- gjennomgang av måloppnåelse, dvs. utsatt frist ved bruk av § 9 i vannforskriften. Alle avløpstiltak som nå ligger inne for PURAs eierkommuner har måloppnåelse 2027. For landbrukstiltak ble det satt en utsettelse av miljømål for vannforekomster der landbrukstiltakene var betydelige og tilstanden i vannforekomstene var dårlig.
- justering av kostnader for avløpstiltak for kommunene slik at kostnader i Vann-nett nå er investeringskostnader over 6 år.

I tillegg er det gitt innspill under utarbeidelsen av de regionale vannforvaltningsdokumentene med vedlegg ved flere anledninger.

3. Vannkvalitet og påvirkninger: Status i PURA

I det følgende gis en oversikt i figur-form over status for vannkvalitet i PURA, hvordan vannet påvirkes og kostnader fordelt på virkemiddeleier.

3.1. Økologisk tilstand

Målet for vannforekomstene ihht. vannforskriften er god økologisk og kjemisk tilstand. Dette er en av tilstandsklassene i [klassifiseringssystemet for klassifisering av miljøtilstand i vann](#). I tillegg finnes her klassene svært god, moderat, dårlig og svært dårlig.

Figur 1 viser økologisk tilstand i PURA når samtlige vannforekomster sees under ett.

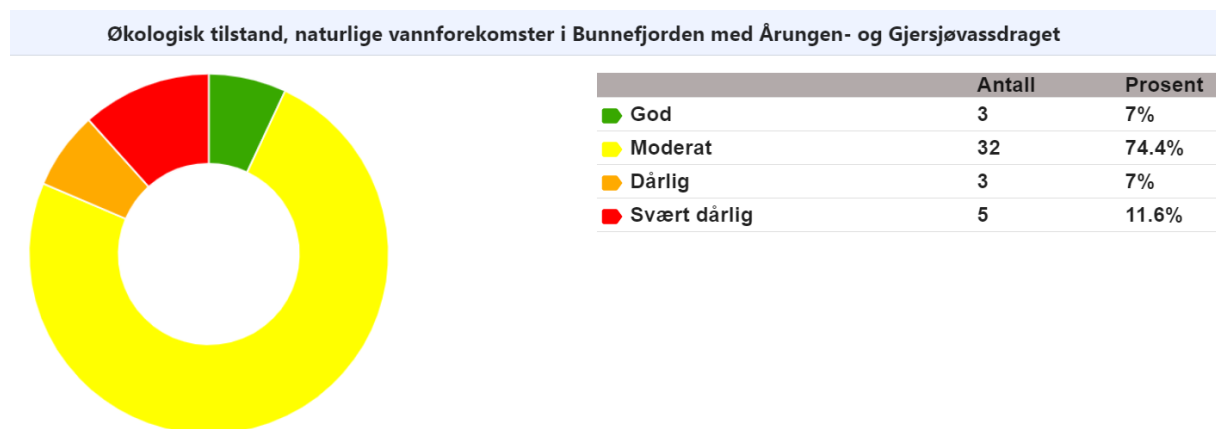

Fig. 1. Økologisk tilstand i vannområdet PURA (uttrekk fra Vann-nett 25.02.2021).

Det gjennomføres en tiltaksorientert overvåking i eierkommunene i regi av PURA. Dette gir en god kontroll på kortsiktige endringer i våre vassdrag. Imidlertid vil det også være av interesse å følge langsiktige utviklingstrender i PURA ved at vannforekomster innlemmes i [Miljødirektoratets basisovervåking](#). Tidligere kandidater fra PURA ble utelatt fra inneværende programperiode for basisovervåking. Det er ønskelig at PURAs kandidater innlemmes i den kommende programperioden. Dette vil gi nyttig tilleggsinformasjon om vannkvaliteten i sentrale vannforekomster i PURA.

Figur 2 viser økologisk tilstand når vi skiller mellom elver, innsjøer og kystvann. Det er høyere kategori god tilstand innenfor innsjøene enn det er for de øvrige vannkategoriene.

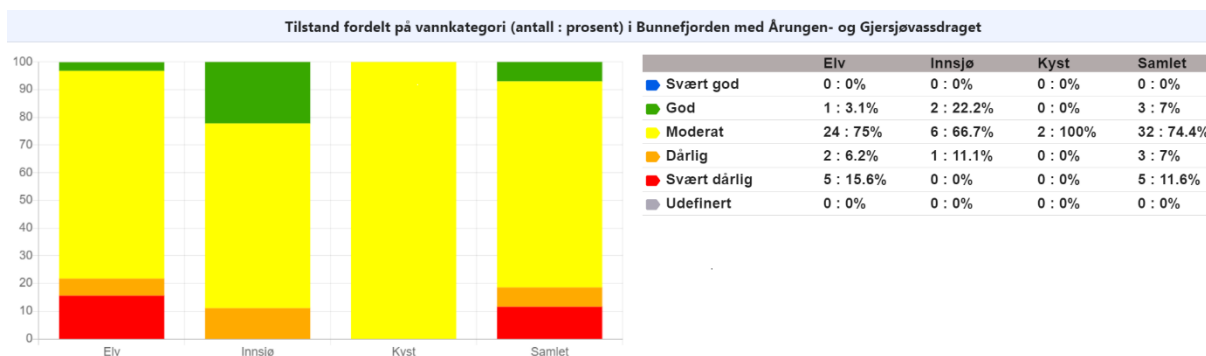

Fig. 2. Økologisk tilstand i PURA fordelt på vannkategori (uttrekk fra Vann-nett 25.02.2021).

Figur 3 viser kjemisk tilstand for vannforekomstene i PURA. Årsaken til den høye andelen vannforekomster med udefinert kjemisk tilstand er at det har vært gjennomført få målinger av parametrene som inngår i kjemisk klassifisering. Det er heller ikke alle vannforekomster som det er relevant å gjøre kjemiske målinger for, og disse målingene er i tillegg ofte kostnadskrevene. Det forventes videre føringer fra Miljødirektoratet før det igangsettes en utvidet måling av kjemiske parametere i PURA.

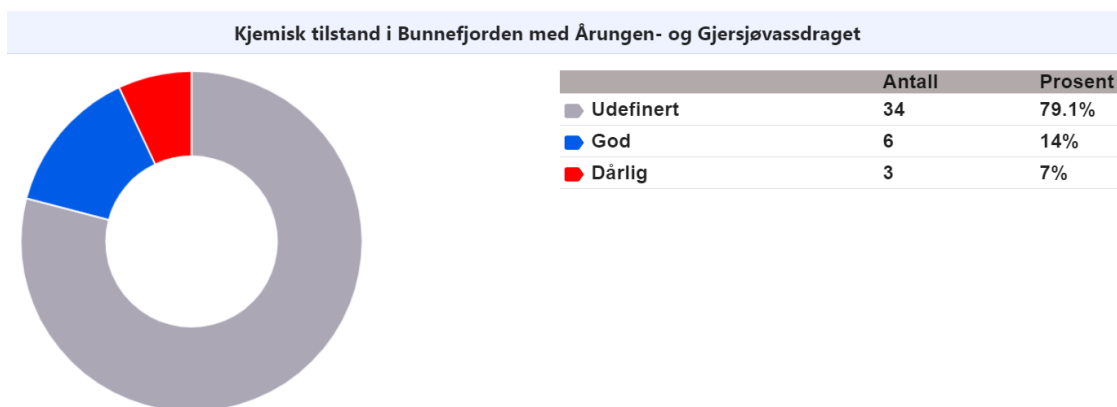

Fig. 3. Kjemisk tilstand i vannområdet PURA (uttrekk fra Vann-nett 25.02.2021).

3.2. Påvirkningsdrivere og påvirkningstyper med grad av påvirkning

Menneskelig aktivitet påvirker og belaster vassdragene. Sektorene som forårsaker belastningen kalles påvirkningsdrivere. Disse er identifisert i vurderingene av påvirkninger i hver enkelt vannforekomst i Vann-nett. Påvirkningsdrivere som påvirker vannkvaliteten i PURA er vist i figur 4. Ikke overraskende er det urban utvikling, jordbruk og transport som utgjør de største påvirkningene på vannmiljøet.

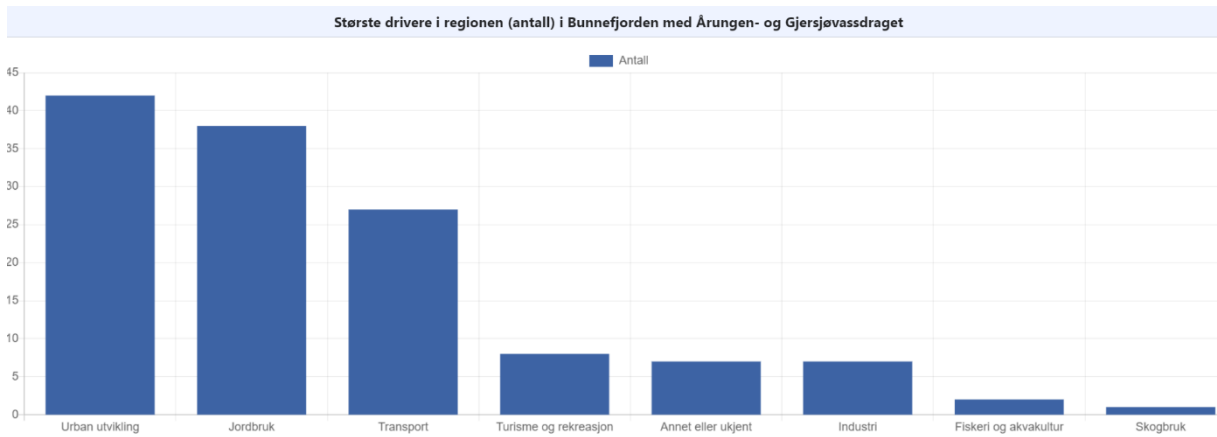

Fig. 4. Største drivere i vannområde PURA (uttrekk fra Vann-nett 25.02.2021).

Påvirkningstypene med grad av påvirkning på elver/bekker i PURA er vist i figur 5. Diffus avrenning fra spredt bebyggelse påvirker elvene/bekkene mest, landbruk nest mest.

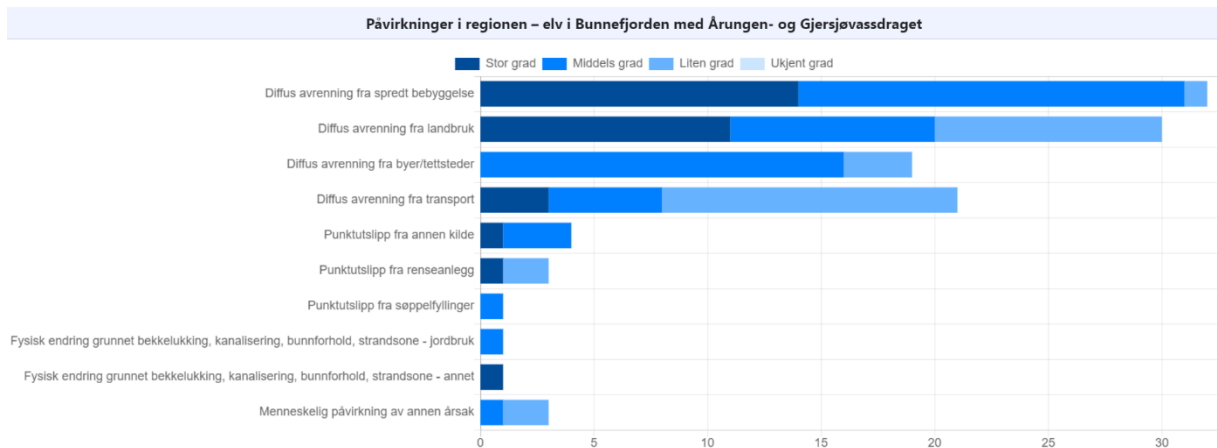

Fig. 5. Påvirkningstype med grad av påvirkning på elver/bekker i PURA (uttrekk fra Vann-nett 25.02.2021).

Figur 6 viser påvirkningstype med grad av påvirkning på innsjøer i PURA. Også her påvirker diffus avrenning fra spredt bebyggelse mest, men annen kilde og landbruk ligger også høyt.

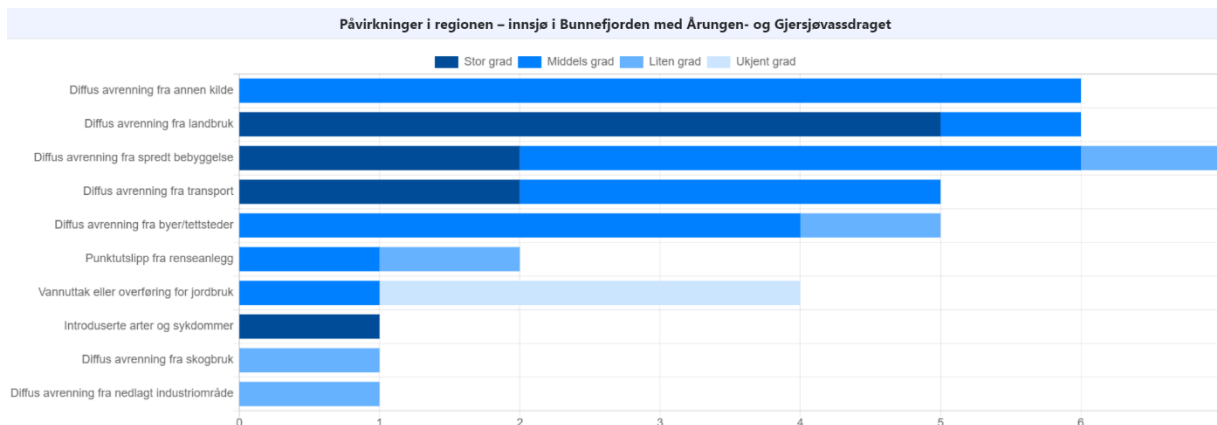

Fig. 6. Påvirkningstype med grad av påvirkning på innsjøer i PURA (uttrekk fra Vann-nett 25.02.2021).

Figur 7 viser påvirkningstype med grad av påvirkning på kyst i PURA. Her påvirker disse kildene mest: Punktutslipp fra renseanlegg, diffus avrenning fra byer/tettsteder, annen kilde, landbruk og spredt bebyggelse.

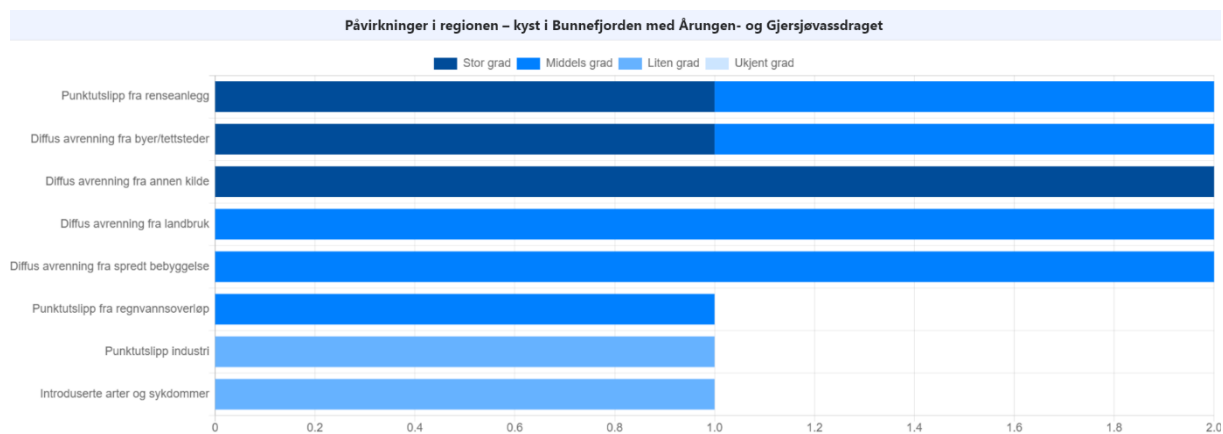

Fig. 7. Påvirkningstype med grad av påvirkning på kyst i PURA (uttrekk fra Vann-nett 25.02.2021).

4. Hvem skal sørge for gjennomføring av tiltakene?

Tiltakene som må gjennomføres for å oppnå målet om god kjemisk og økologisk vannkvalitet gjennomføres av sektormyndigheter. Sektormyndighetene som har myndighet og/eller relevant lovverk som et tiltak er knyttet til, er virkemiddeleiere. Disse har dermed et ansvar for at tiltakene som er registrert i Vann-nett blir gjennomført. Figur 8 viser tiltak i PURA fordelt på virkemiddeleier. Her fremgår det tydelig at kommunene har et stort ansvar for tiltaksgjennomføringen i PURA.

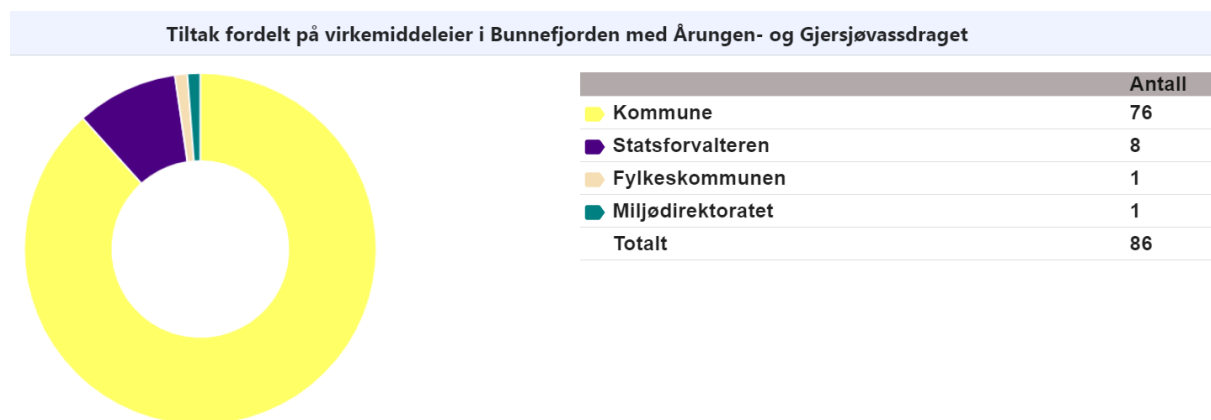

Fig. 8. Tiltak fordelt på virkemiddeleier i PURA (uttrekk fra Vann-nett 25.02.2021).

5. Høring av regional vannforvaltningsplan med tiltaksprogram og videre prosess

I [informasjon om høringen på Vannportalen](#) listes det blant annet opp følgende punkter der det er spesielt ønskelig med innspill:

- Gir vannforvaltningsplanene god nok oversikt over miljøtilstanden i vannet?

- Er miljøtilstanden og påvirkningene riktig beskrevet? Finnes det data hos sektormyndigheter eller lokal/ erfaringsbasert kunnskap som kan bidra til bedre beskrivelse?
- Synliggjøres miljømålene godt nok?
- Bidrar planen til tydelig plassering av ansvar og tilstrekkelig med tiltak for å nå miljømålene?
- Er de nødvendige virkemidlene på plass for å gjennomføre de tiltakene det er behov for?

PURA ønsker ikke å gi noen føringer for kommunenes syn på disse spørsmålene, men oppfordrer hver enkelt kommune til selv å gjøre seg opp en mening. Dette inngår i kap.8.

Etter høring av forvaltningsplan og tiltaksprogram 2022-2027 vil vannregionmyndigheten vurdere høringsuttalelsene og gjøre nødvendige endringer i dokumentene. De reviderte dokumentene oversendes de berørte fylkeskommuner og vedtas av fylkestingene som en regional plan etter plan- og bygningsloven. Oppdatert forvaltningsplan sendes Miljødirektoratet senest 31.12.2021.

Berørte direktorater sørger for at nasjonale føringer er fulgt opp og at forskriftens krav er fulgt. Direktoratene sender sin tilråding til Klima- og miljødepartementet senest 28.02.2022. En departementsgodkjenning vil bli gjennomført våren 2022, og planen med tiltak er etter dette førende for vannforvaltningen i Innlandet og Viken vannregion.

For PURAs eierkommuner skal tiltakene innarbeides i hovedplaner, tiltaks-/saneringsplaner for vann og avløp samt i den årlige rulleringen av handlingsprogrammet. Overordnede mål og strategier forankres i kommuneplaner (måldel, arealdel, boligprogrammet) og videreføres i reguleringsplaner.

Implementeringen i kommunenes plandokumenter er viktig for å sikre en god felles forvaltning av vannressursene.

6. Konsekvenser av regional vannforvaltningsplan for kommunene

6.1. Økonomiske konsekvenser

Tiltak innen kommunalt ledningsnett finansieres i sin helhet av kommunale gebyrer. Tiltak innen spredt bebyggelse finansieres av forurenser (huseier) eventuelt med tilskudd fra Husbanken. For tiltak innen tette flater er det ulike finansieringskilder: Utbygger, kommunen, Statens veivesen m.fl. Tiltak innen jordbruk er i betydelig grad avhengig av statlige midler. Eksisterende tilskuddsordninger er SMIL (Spesielle miljøtiltak i landbruket) og RMP (Regionalt miljøprogram for landbruket). For å lykkes med gjennomføring av tiltak innen landbruket er det essensielt at de statlige tilskuddene til sektoren økes i takt med kravene som stilles til landbruket. PURA sendte i februar 2021, sammen med flere andre vannområder i tidligere Østfold fylke, en uttalelse til Landbruks- og matdepartementet. Her ble det oppfordret til at jordbruksforhandlingene 2021 skulle resultere i økte statlige bevilgninger til tiltaksgjennomføring innen landbrukssektoren i Viken.

6.1.1. Oppsummering av sektorvise kostnader

De følgende tabellene 1-3 viser hovedkostnadene for gjennomføring av tiltak i PURA der kommunene har et ansvar for tiltaksgjennomføring.

Tabell 1 viser kostnadene for avløpstiltak, fordelt på tiltak i byer/tettbebyggelse og spredt bebyggelse inkludert hytter.

Tabell 2 viser kostnadene for tiltak innen jordbruket som skal hindre tilførsler av næringsalter til vassdragene samt jorderosjon.

Tabell 1. Kostnader for avløpstiltak i PURA 2022-2027

Avløpstiltak i Bunnefjorden med Årungen- og Gjersjøvassdraget			
KTM 1 Avløpstiltak	Antall tiltak	Investeringskostnad	Driftskostnad
Byer og tettbebyggelse			
Grunnleggende			
MT304 Oppgradering av avløpsnett	16	1 060 912 000	0
SUM	16	1 060 912 000	0
Supplerende			
Spredt bebyggelse inkludert hytter			
Grunnleggende			
MT82 Tilknytning av separate avløp til kommunalt nett	5	186 000 000	0
MT83 Utbedring av separate avløpsanlegg i følsomt og normalt område	10	53 750 000	1 697 500
MT88 Forskrifter og tilsyn	1	0	0
SUM	16	239 750 000	1 697 500

(uttrekk fra Vann-nett 02.03.2021)

Tabell 2. Kostnader for jordbrukstiltak i PURA 2022-2027 for reduksjon av tilførsler av næringsstoffer til vassdragene og jorderosjon

Tiltak mot næringsstoffer og jorderosjon i Bunnefjorden med Årungen- og Gjersjøvassdraget			
KTM 2 og 17 Tiltak mot næringsstoffer og jorderosjon	Antall tiltak	Investeringskostnad	Driftskostnad
Grunnleggende tiltak			
MT281 Utbedring av hydrotekniske anlegg	1	215 000	0
MT336 Tilsyn etter forskrift om gjødselvarer mv av organisk opphav	2	0	0
SUM	3	215 000	0
Supplerende			
MT44 Grasdekte vannveier og grasstriper i åker	3	0	3 728 000
MT46 Fangvekster	1	0	860 000
MT285 Ingen jordarbeiding om høsten mm	8	0	3 476 480
MT338 Hydrotekniske anlegg/tiltak	19	11 687 700	120 000
MT347 Miljøavtaler i landbruket	1	200 000	0
SUM	32	11 887 700	8 184 480

(uttrekk fra Vann-nett 02.03.2021).

I tillegg har Statens vegvesen ansvaret for å rydde opp i forurenset grunn ved Taraldrud, her er investeringskostnaden oppgitt til kr. 30.000.000.

6.1.2. Økonomiske konsekvenser for...[\(navn på kommune\)](#)

[Her tar kommunene inn egen tekst om relevante planer i hver enkelt kommune.](#)

6.2. Bemanningmessige konsekvenser

6.2.1. Bemanningmessige konsekvenser for...[\(navn på kommune\)](#)

I arbeidet med å oppnå vannforskriftens krav til vannkvalitet i vannområdet til PURA er det avgjørende med en god og effektiv rekruttering innen vannforvaltning og avløpsteknikk i eierkommunene. PURAs eierkommuner bør fremstå som attraktive arbeidsplasser med gode muligheter for personlig utvikling innen vannfaget.

EUs vanddirektiv og vannforskriften legger opp til et forvaltningsmessig samarbeid som muliggjør en effektiv utnyttelse av ressursene i kommunene. En forutsetning er imidlertid at kommunene har tilstrekkelige ressurser til å omsette vanddirektivets og vannforskriftens ambisjoner i handling. Dette skjer gjennom en god implementering i kommunenes plandokumenter, og er avhengig av et stabilt og oppdatert mannskap.

Samarbeid på tvers er viktig for å håndtere utfordringene:

- elver, bekker og innsjøer går på tvers av kommunegrensene. For å bedre vannkvaliteten må tiltak gjennomføres i hele nedslagsfeltet til vassdragene. Et godt kommunalt samarbeid er avgjørende for å lykkes.
- PURA sikrer dette samarbeidet blant annet ved å skape gode arenaer å møtes på. Her legges det til rette for erfaringsutvikling og kunnskapsbygging. Dette muliggjør en faglig utvikling av kommunenes medarbeidere som ellers kanskje har et begrenset fagmiljø i sin egen kommune.

[Kommunen skriver eventuelt inn mer tekst her.](#)

6.2.2. Landbruksforvaltningen - Follo landbrukskontor

Innføringen av EUs Vanddirektiv i 2000 og den nye vannforskriften som trådte i kraft i 2007 medfører skjerpede krav til vannkvalitet i Norge. Med landbruket som sentral bidragsyter for å oppnå god økologisk vannkvalitet medfører dette økte oppgaver for landbruksforvaltningen. Vannområdet er avhengig av en tett dialog med landbruksforvaltningen, og deltakelse fra landbrukskontoret i administrative grupper i PURA er vesentlig. Dessuten tilsier all erfaring at den største suksessen til gjennomføring av landbrukstiltak oppnås ved direkte dialog med næringen. I neste planperiode vil det derfor være et stort behov for å opprettholde bemanningsmessige og økonomiske ressurser innen landbruksforvaltningen. Disse ressursene skal sikre:

- dialogen mellom landbruksforvaltningen og vannområdet
 - miljørådgivning hos bønder gjennom direkte dialog
 - øvrige aktiviteter der samarbeid vannområde/landbruksforvaltning er en suksessfaktor.
- I tillegg er det nødvendig med økte statlige midler for å kunne øke satsene for tilskudd til tiltaksgjennomføring, ref. kap. 6.1.

7. Planretningslinjer

Et viktig vedlegg til regional vannforvaltningsplan er vedlegg 8: Planretningslinjer. Disse skal være førende for planarbeidet i kommunene etter plan- og bygningsloven, og skal sikre at hensynet til vann inkluderes på et tidlig stadium i kommunenes samfunns- og arealplanlegging og i kvalitetssikringssystemene. Dette vil være et viktig bidrag i å nå miljømålene for vann innen 2027 og unngå forringelse av miljøtilstanden der miljømålet er nådd.

8. Svar på konkrete spørsmål i høringsbrevet

- Gir vannforvaltningsplanene god nok oversikt over miljøtilstanden i vannet?
- Er miljøtilstanden og påvirkningene riktig beskrevet? Finnes det data hos sektormyndigheter eller lokal/ erfaringsbasert kunnskap som kan bidra til bedre beskrivelse?
- Synliggjøres miljømålene godt nok?
- Bidrar planen til tydelig plassering av ansvar og tilstrekkelig med tiltak for å nå miljømålene?
- Er de nødvendige virkemidlene på plass for å gjennomføre de tiltakene det er behov for?

[Kommunen skriver, om ønskelig, inn tekst her.](#)

Konsekvenser for bærekraftig utvikling:

Forvaltningsplanen med tiltaksprogram setter miljømål som skal sikre en helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannet, på tvers av kommunegrensene.

navn på kommune, dato

kommunedirektør

saksbehandler